GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 55. **Brasiovu 9 Augustu 28 Iuliu** **1874.**

Brasiovu in 8 Aug. 1874.

Dupa vr'o optu luni de incordata activitate, corpulu legiuitoriu din Budapest'a si-a terminatu si a dóu'a sessiune a periodului de trei ani, inaugurat in tómn'a anului 1872. De si nu vremu se avemu nice in clinu, nice in manica a critisá acestu corpu legiuitoriu, totu-si indemnati de importanti'a ce dinsulu pretinde a o avé, apoi provocati de ingerinti'a si amesteculu seu dejá de atatu'a ani si in affaceri, ce nu cadu in sfer'a competintiei sale, ni permitemu a arunc'á o scurta privire asupr'a activitatii legiuitórie din acésta a dóu'a sessiune.

Inca inainte de deschiderea sessiuniì se pregatissera planuri grandióse pentru restabilirea echilibriului in bugetulu statului si in legatura cu aceste planuri se proiectase si o nóua organisare a municipialoru, prin carea aveau se se faca nu numai mari economii in favorulu visteriei statului, carea astadi consiste numai din detoriele facute pre la diferiti banchieri jidani, ci proiectulu despre asiá numit'a arrondare a municipialoru promitea a pune cea mai solida basa la domni'a neamului ungurescu si la impilarea si acelui romanescu. —

Si ce s'a alesu din aceste planuri. Potemu dice, ca pravu si pulvere. Corpurile legiuitórie s'au adunatu si dupa discussiuni de luni intregi n'au aretatu altu resultatu, decatu ratificarea marelui imprumutu de 153 milióne, inchiatu sub cole mai oneróse conditiuni. Arrondarea proiectata si astadi dupa unu anu se afla totu in proiectu, pentru ca in fine atatu poterea essecutiva, catu si cea legislativa -si indreptara atentiunea si intieleptiunea numai si numai asupra situatiunii financiari, carea singura i mai facé se dè ascultare gravamineloru si se trasare la audiulu murmurului ce se redicá din sinulu masseloru de poporu, pentru cari ultramulu ungurescu nu pré are anima. Asiá s'a esmissu o comissiune de 21 de escellenti intieleptí, cari dupa o matura si meritória scrutare se faca propunerile salutarie in privinti'a intreprinderiloru ce ar' fi de facutu, cá se scape statulu din calamitatea financiaria. Acei 21 de intielepti au vorbitu si desbatutu multu, dér' in fine ei inca s'au doveditu de nepotentiosi, nice pétr'a intieleptiunii, nice comór'a fericirii n'au fostu in stare se o descopere. Kerkapoly si Szlávy s'au retrasu, si dupa unu interregnu de aprópe trei septemani, candu in Ungari'a se cautau ministrii cu lamp'a lui Diogene, au venitu la carma Ghyczy si Bittó, duoi lucéferi in tempu norosu, cari, déca secerisiulu si culessulu anului curinte voru esi bine, de buna seama voru cere la tómna unu imprumutu mai modestu, cá celu din tómn'a trecuta.

Inse pre catu de nepotentiosi s'au doveditu ungurii pre terrenulu financiariu, atatu de poternicosi i-am vedintu pre terrenulu administrativu-politicu. Cá se retacemu celelalte, amintimu aici numai de legea despre istitutiunea notariloru publici si de novell'a electorale. Cine dice, ca aceste legi n'au se contribue multu la — dissolutiunea unui statu, a carui partita domnitória vre se-si bata jocu de egalitatea supusiloru celorulalti.

Politic'a calilloru ferate amu lasatu-o in adinsu neamentita, pentru ca despre acést'a amu vorbitu destulu la tempulu seu.

Asiá dér', atatu ministrii, catu si deputatii potu petrece feriele cu consciintia liniscita, ca au facutu totu ce au potutu, si déca totu-si nu li-a successu se scape statulu din calamitatea financiaria, vin'a loru nu póte se fia, ca ea diace in sistemu. —

Novella electorale se afla sub desbaterea in cas'a de susu, unde br. Kemény se plange, ca s'a facutu nedreptate, cu primirea, cá acutele electorali se se póta face si in alte limbe si pretende exchiderea tuturoru afara de maghiar'a; apoi censulu Transilvaniei trebue se fia mai mare, ca asia i vine la socotél'a.

N'a Uniune cu Ungaria de exchisivismu, dér' nu de acelesi favoruri!

Diorile invingerii drepturiloru nationali. —

Apartamentele castelului regalu de pe dealulu Hradcinu din Prag'a se pregatescu pentru priimirea imperatului, care va visitá pe la inceputulu lui Septembre regatulu Boemiei. Calatori'a ast'a sta in legatura cu manevrele mari militarie, ce se voru esecutá in lun'a lui Septemb. pe pamentulu boemu. Manevrele memorate voru avé se dè, cumu se dice, o proba generale, despre bunatatea sistemului de organisatiunea ostirei, inaugurata la 1866.

Singur'a impregiurare, ca s'a anuntiatu calatori'a monarchului in Boemi'a, a fostu de ajunsu spre a produce intre nemtii decembristi, caror'a decandu cu chiamarea lui Koller la ministeriu le-a remasu cevasi cá unu ghimpe in anima, banuielile cele mai neodichnitóre. De cate-ori intreprinde imperatulu o calatoria in Boemi'a nemtii, in reau'a loru consciintia facia cu populatiunea ceha, se temu, cá nu cumva monarchulu, convingundusse in persóna despre starea adeverata a lucruriloru, despre nedreptatirile ce se comitu contra popóreloru sale, **se lè initiativ'a** delaturarei reului. Acésta imple si pe nemti de ingrigire pentru viitoriulu egemoniei loru.

Temerile fiindu inse ori catu de mari si fundate, ele nu potu feri nici pe nemti de illusiunile, caror'a prea lesne numai se predau toti cati se bucura de favorurile domniei si din cari timpii viitori póte se-i destepte fórte neplacutu. Ori nu e illusiune, candu decembristii se légana in speranti'a, ca prin unele concessiuni formale va succede regimelui de facia a delatorá definitivu cestiunea boema, a frange totu-deaun'a armele de dreptu ale opositiunei boeme? Dupa tóte cele intemplate, dupa alegerile ultime boeme, la cari a invinsu eclatantu totu partit'a nationale, poté-va óre crede unu omu cu minte sanetósa, ca spre exemplu o simpla ceremonia de incoronare ar' fi in stare se vindece ranele poporului boemu?

Si totusi s'a aflatu o fóia vienesa „Vienер Tagblatt," care spre marea surprindere a contemporaniloru, a scosu la lumina unu articulu de incoronare. Da, ministeriulu de facia chiaru, scrie ea, ar' avé giganticulu planu de a arangiá o ceremonia de incoronare in regatulu Boemiei. Pe ce basa? pe basea egalei indreptatiri a poporului boemu? Nimicu din tóte aceste. Incoronarea pretinsa de „W. Tagl." ar' fi a se esecutá sub auspiciele unei politice conservatórie, care se va indurá a face unele concessiuni de natura mai multu formala popóreloru, cu cari aceste ar' avé apoi se se multiumésca. Ca-ce se vedeti, „W. T." a facutu grandiós'a descoperire, ca regiunile inalte s'ar' fi convinsu despre necessitatea **reintroducerei sistemului vechiu** austriacu de gubernare, cu modificatiunile pretinse de constitutionalismu. Si de dragulu acestui sistemu se se dè legate popórele imperatiei? Inspaimantatória illusiune. Popórele ceru inaugurarea sistemului egalei indreptatiri, apoi numéscase elu vechiu séu nou pacinu le va pasá.

Nu credemu, cá ministeriulu Auersperg se póta luá in seriosu unu asemenea planu secu de incoronare, chiaru de s'ar' fi si ventilatu in sinulu seu. S'ar' poté intemplá, dupacumu atinse o fóia opositionale, cá la o asemenea incoronare se nu participe nici cechii nici nemtii din Boemi'a. Cehii nu, pentruca nedobandindu drepturile loru ar' fi mahniti cá si pana ací, nemtii nu, pentruca ei nu potu vedé bucurosu nici chiaru o simpla ceremonia de incoronare, care ori cumu ar' invólve formalminte vechiulu dreptu alu natiunei boeme.

Dér' sei lasamu lui „W. Tgbl." si illusiunea acést'a nóua, fara de acesa nu ia pututu tigní, ca-ce inca nici nu s'a pututu uscá bine tipariulu cu artic. de incoronare, si écca vine intr'o editiune de séra, a alarmá ceat'a decembrista, insuflandui alte mai mari ingrigiri. „Omulu cu merulu impacatiunei," cumu-lu numesce pe Skrejoschowsky proprietariulu diuariului „Politicu," s'a eliberatu din temnitia, in urm'a unei amnistiari telegrafice a imperatului. Acést'a agratiare „de o importantia politica eminenta," o considera numit'a fóia de unu pasu, spre impacatiune. „Umbrele, cari le arunca chiamarea lui Koller si calatori'a imperatului in Boemi'a, dice ea, se totu mai lungescu."

Nemtii decembristi sunt nelinisciti — se prepara cevasi ce nu le convine nici decumu, atat'a e deocamdata totu. Cehii s'au desvetiatu a se dá illusiuniloru órbe, diurnalele loru se tienu fórte reservate facia de vuetele respandite de decembristi.

Atat'a numai -si promitu cu dreptu cechii, ca conduit'a loru firma si la alegerile din urma va trebui in fine se -si aiba effectulu seu, si ca o natiune, **care** -si apara neclintitu drepturile sale, nu va puté fi devinsa, ci odata ea va invinge. —

— Congressulu din Brussel'a s'a deschisu si dupa acesa a esmissu din sinulu seu o comissiune, carea are d'a esaminá acele puncte, asupr'a caror'a poterile sunt de accordu. Maioritatea membriloru acestei comissiuni este de parerea, d'a limit'a proiectulu congressului numai la cestiunii de umanitate.

Resbelulu sangerosu din Ispani'a se continua inca. Carlistii nu se lassa si Republicanii n'au potere se le franga cerbicea. Intr'adeveru, este unu lucru miraculosu, ca o tierra intrega nu póte se faca capetu unoru bande, cari de atat'a tempu tienu occupate cate-va districte si comitu crudelitatile cele mai infioratorie. Se vede, ca de sbuciumarile cele multe biet'a Ispania a slabitu pana la nepotintia, asiá incatu asta-di numai cu ajutoriulu interventiunii straine mai póte sperá, d'a nu cadé victima in ghiarele infuriateloru si flamendeloru bande carliste. Hei! dér', cu carlistii se voru bate impreuna tóte cetele tiranilloru, absolutisticiloru si ale oligarchiloru, infalibilistiloru si inca tóte paturele malcontente cu starea libertatii republicane, fia ea si mai conservativa si chiaru si rancórea partiteloru. Prusso-Germania iritata pentru omorirea prus. Schmidt, care observá miscari'le carliste, a si luatu initiativ'a pentru una intrevenire, care inse deocamdata se res-

tringe numai intru a observá miscarile cartistiloru si a controlá, de, comunicatiunea loru cu cei ce le da mana de ajutoriu din afara. Spre acestu scopu Prusso-Germani'a a tramissu o escadra din mai multe nai armate cu ordinulu, d'a incrucisiá de-a lungulu cóst'a de nordu a Ispaniei. Totu Prusso-Germani'a a invitatu si pre celelalte poteri europene, cá se faca asteliu, spre a pune odata capetu esceseloru ce se comittu de catra carlisti. Guvernulu austriacu a si acceptatu in principiu acésta favorabila invitatiune. Dér' guvernulu de Madridu inca se lupta dupa catu póte, spre a scapá odata tierr'a de acésta calamitate; elu a inchiatu, se dice unu contractu cu fabricele statului germanu, cá in tempulu celu mai de aprópe se-i espedieze o suta mii de pusce, munitiune si montura de ajunsu.

Pentru cá lectorulu se-si póta face o idea chiara despre crudelitatile bandeloru carliste, impartesimu aci cate-va scene ce s'au presentatu la cucerirea Cuencei din partea carlistiloru. Acestu orasiu n'a avutu garnisóna mai mare de 700 carabineri si garda civila, cari dela 13 pana la 15 Iuliu se luptara cu contrariulu prevalinte. A trea di trebuirea se céda si se lase bandele carliste se intre. Din acestu momentu s'au si inceputu omorarile, incendiarile, furturile si alte escessuri bestiali. Dupa ce au intratu in orasiu si Don Alfonso si Donna Bianca, tóte aceste credulitati s'au potentiatu, in locu cá se scada. Bietii locuitori, cari nu poteau privi cu sange rece, cum li se rapesce fructulu ostenelelor si li se profanédia casele trebuiau se cada indata victime ale sangeróseloru banonete. O comissiune de femei s'a tramisu in fine la Don Alfonso si Donna Blanca, cá se-i róge se puna capetu crudelitatiloru si se nu insiste la cele 2 millióne ce li se ceru cá contributiune. Inse cu tóte ca i aflase tocmai in catedrala in momentulu, candu luau cuminicatur'a din manile episcopului, totu-si nu capatara altu respunsu, decatu cá se lase in pace catu-va tempu pre soldatii carlisti, cá se -si faca chefulu, Se vede, ca parechi'a din fruntea bandeloru nu este mai buna cá ori-care banditu: Primi inter pares.

Brasiovu 29 Iuliu c. n. 1874.

Securitatea onórei.

Nu avemu de cugetu a abusá de patienti'a lectoriloru „Gazetei“ cu o disertatiune doctrinaria despre intielesulu cuventului onóre, pentru-ca scimu, ca un'a parte-i cunósce definitiunea pré bine, — dér' cealalta, care este mai debila in definitiuni agere despre simtimentele ei individuali, — identifica „onórea“ cu „conscienti'a nepatata“ cu care conceptiune potemu fi deplinu multiamiti. —

Nu ne vomu occupá de asta-data nice de datori'a fia-carei persóne, de a veghiá asupr'a respectarii onórei personali in specie, si asupra onórei nationali — ale carei atome suntu persónele, — in genere, ci vomu trage in cerculu cugetariloru nóstre numai conceptiunea despre **onórea de positiune** ori **occupatiune** sociale, — care de multe ori se amalgaméza chiaru si de ómenii cei mai eruditi cu onórea personale in strictulu intielesu alu cuventului, — din care amestecu apoi urmézi neintielegeri si certe, cari la lumina tienute ni se infaciesiaza de niscari pasi neprecugetati. —

Cate pature de societate, atatea conceptiuni despre onóre personale.

Onórea personale a militariului spre ex. dupa conceptiunea superficiale din intrég'a societate diferéza de onórea personale a comerciantelui, plugariulu ori industriasiului etc. etc.

Ba si mai multu; suntu fapte, cari spre ex. unu juristu in positiunea sa cá judecatoriu ori administratoriu le considera de detragatórie onórei personali, unu juristu in positiune de advocatu inse, le face in deplin'a convictiune, ca onórea sa personale remane intacta. — Unu clericu se privesce de societatea laica de incompetente a judecá despre multe trebi de ale lumii acestia, cari in ochii lui detragu onórei personali, — dér' in ochii laicioru nu. —

Aceste diferite conceptiuni despre onórea personale le numimu onórea de positiune sociale (Standesehre).

Onórea personale cea adeverata póte inse se fia numai un'a pentru toti: viati'a morale — subiectiva, si recunóscerea si respectarea societatii — obiectiva. —

Dupa parerea nóstra numai acésta onóre personale este pusa sub protectiunea si scutulu legiloru generali, — dér' onórea de positiune, despre care recunóscemu, ca are ratiunea sa, in dreptulu carei esiste si trebuie se esiste, — sta sub controll'a bransiei resp., si sub legile ori usantiele ei. —

Atacurile publice in contra adeveratei onori personali se condémna si pedepsescu dupa legile penale generali neconditionatu — celea in contra onórei de positiune stau numai sub control'a opiniunei publice, si in catu acésta ar' fi fundata, sub disciplinele de bransia. —

Pentru aceea este mare deosebire, candu cinev'a ar' scrie despre unu militariu, ca este infidelu standartului seu, ori candu dice, ca este simplu unu perditoriu de batalii; séu despre unu advocatu: ca este intielesu cu contrariulu, ori ca este unu perditoriu de processe.

Militariulu si advocatulu, care in casulu primu nu si-ar' fi aparatu onórea, sciindu-se nevinovatu, — ar' fi unu misielu; — fiindu inse pre sensitivu, si voindu a produce certe cu sabi'a ori cu codicea penale in mana spre a dovedí, ca elu nu a perdutu batalii ori processe, ci este in bransi'a resp. autoritate infalibile ori geniu ignoratu, — s'ar' face de risu, si ar' trage asuprasi suspitiunea: ca este predomnitu de o vanitate copilarésca. —

Pentru ce spre exemplu ministrii unguresci nu intentézu processe de pressa intregei diurnalistice maghiare, carei numesce nu numai perditori — ci chiaru pradatori de bani? Pentru ca suntu barbati maturi si sciu, ca prin acésta critica nu li se trage la indoiéla moralitatea, ci capacitatea in positiune de ministri. Apoi le este rusine si póte o tienu nedemnu de persón'a loru, a -si agonisi renume de ómeni capaci prin processe de pressa. —

Se cautamu exemple chiaru si in midiuloculu nostru. Óre prin faimós'a clasificatiune despre renegati nu s'a violatu simtimentele unui Dr. V..... unui Dr. P..... si ale altoru romani, carii din vitregimea tempuriloru si giurstariloru au fostu silíti se studiesa in scoli neromane, ori a avutu independinti'a spirituale a inchiá casatorii mixte, — si totusi, — care din ei au cugetatu la vre unu modu de resbunare, — la vre unu processu de pressa? Nici unulu, — din contra, ei insii au escusatu acestu ultraismu, cautandu: óre in acea planta veninósa nu se afla si o picatura de medicina pentru generatiunile tinere si pentru cele viitórie? —

Atatu pentru cei, ce voiescu a jocá rolulu de Coriolani in miniatura.

In unulu din numerile viitórie -ti voiu impartasí ceva despre cei ce cugeta, ca nationalismulu este unu monopolu alu loru, — si nu se potu certá cu vecinii (candu au passiune de cérta) de catu sub flamur'a nationalitatii si a publicitatii. —

. . . . . .

Blasiu Augustu 1 1874.

Stimate Domnule redactoru!

Comunicatulu meu din 28 Iuliu tr. a trebuitu se ve sosésca in 29 d. m., candu nr. 52 alu „Gazetei Trans.“ sunatoriu pre 30 Iuliu a statu deja sub tipariu.

Baremu eu asiá presupunu; ca-ci altufeliu pasirea dlui „unu juristu fara diploma“ din nr. 52 alu „Gaz. Trans.“ mi-ar' fi destulu argumentu pentru espedarea aretarei comunicate cu d-vóstra in duplicatu, din care va-ti potutu convinge, cumca eu, candu m'amu apucatu a face aretarea, amu aflatu competinti'a judecatorésca fora tóta insructiunea dlui, „unu juristu fora diploma.“ —

Totulu a fostu, a me provocá la unu foru, precumu s'a intemplatu in scrisórea mea din nr. 51 alu „Gaz. Trans.,“ care intr'adeveru un'a data a statutu, — si candu amu voitu a me adressá apoi la acelu foru: a cautá mai cu de amenuntulu in „Rendeletek tára,“ ca óre mai susta acelu foru, de care specialmente inca nu avusemu lipsa, ori nu? unde aflandu, ca nu mai susta: m'amu intrebuintiatu de care susta. —

Din „Rendeletek tára“ s'a nascutu dér' catu cu referire la forulu judecatorescu alegundu de mene tóta scienti'a si a d-lui „unu juristu fora diploma“; — nu e in totu lucrulu nice un'a inventiune nece din partea d-sale, nece din partea mea. —

A -si amesurá scienti'a cu a mea a fostu apoi unu lucru, care eu nu l'asiu fi facutu; de óre ce nece candu n'asiu cutezá a trage la indoiéla, ca pentru ca cutare a avutu perseveranti'a de a trece preste tóte formele, pana ce a devenitu graduatu de ooctoru in drepturi, si provediutu cu diplome de advocatu in legile publici comune si cambiali, precum amu avut'o eu: pentru acé unu altulu de si netreculu preste acelea formalitati, nu póte se scie cu multu mai multu chiaru si din „Rendeletek tára“ acestu codice justinianeu modernu de indemana mai vertosu beamteriloru mai teneri, a carui nascere se incepe cu una gramada de ani dupa diplomele mele; — si candu scimu bine, ca unii ómeni manca scienti'a cu lingur'a. —

Intre noi dle redactore! precumu a-ti potutu vedé din comunicatulu meu din Iuliu 28 tr. alea iacta est. —

Nu voiu se ve spariu, si presupunu, ca anca nu voiti se me spariati; suntemu barbati conscii de drepturile si detorintiele nóstre; eu credu si presupunu, ca a-ti vediutu alios ventus; eu inca voiu fi vediutu, si póte voiu mai vedé; dér', — si pentru acést'a se-mi pardonati, — contestu dreptulu ori si cui, din cestiunea mea a face cestiune de nationalitate. —

Unde este vorba de alu meu si alu teu, — acolo „Gaz. Trans.“ e numai diurnalu, si romanulu e numai omu.

Una dama, care traiesce dupa regulele comune ale dameloru cistite: nu póte fi vatamata cu nomenclatiunea de necinstita; si unu negutiatoriu, care-si sustiene cas'a si traiesce in poterea creditului seu: nu póte fi bucinnatu de bancrotu si risipitoriu, fora de a fi judecatu la acést'a prin forulu competinte; — si vatemarea facuta n'are in astufeliu de casuri nimicu cu nationalitatea. —

Se sciu ca amu se stau in casu de lipsa, — ca-ci pan'acumu inca totu numai casulu de lipsa subversesza, — inaintea dlui „unu juristu fora diploma“ cu causa mea: apoi inantea d-sale, care celea dise despre mene in nr. 48 alu „Gaz. Tr.“ nu le afla aplicabili pre § 491 si punibili dupa § 493 din cond. crim., cu buna séma nece nu mi-asi incepe caus'a; dér' eu contezu la judecatori, carii si voiescu, si si sciu judecá dreptu, si au si conceptu despre onorabilitate. —

Intr'altele nu-su asia tare nesatiosu spiritus disputatorius; deci cu dlu „unu juristu fora dipl.“ nu me voiu disputá: si in crucerilu pretinsu inca nu me voiu remasí cu d-s'a: pentruca nu me tienu de clas'a gentlemaniloru, carii intra in remasaguri cu ómeni de dutca. —

Ve rogu a dá locu in pretiuitulu d-vósta diariu acestui respunsu alu meu, la celea referitóre la mine in nr. 52 — 1874 alu „Gaz. Transilv.“

Dr. Iac. Brendusianu,
Jur. insp. si adv. dom.

Discursulu

d. Petru Nemesiu rostitu in adunarea deputatiloru Ungariei, in siedinti'a dela 18 Iuliu a. c.

Onorata Camera! In diu'a antaia a desbaterei

generale asupr'a presentului proiectu de lege, adeca la'nceputulu lunei corente, amu avutu onórea se presintu unu projectu de resolutiune, privitoriu la §-ulu ce se afla actualu in discusiunea speciale; deorace inse discusiunea generale a acestui § amu incheiatu-o atunci, candu d. dep. Dem. Bonciu presintatoriulu opiniuniei separate, a espusu motivele acelei opiniune separate, credu, cà nu mai pote avé locu nici o revenire asupr'a projectului meu de resolutiune, din care causa deci me si contenescu de a me mai ocupá de elu. Unu lucru inse totusi trebue sè observu, si-acelu-a e, cà: projectulu meu de resolutiune a voitu sè fia unu avisu pentru procurarea si espunerea in Camera a dateloru privitorie la lamuritea censului de 8 fl. 40 cr. stabilitu in projectulu de lege; incátu Camer'a la desbaterea acestei cestiuni, sè se afle in conditiunile unei depline orientári, si astfeliu sè pota pronunciá o resolutiune basata pre date autentice. Speru dara, cà acestu avisu nu va remané fara efectu, si cà d. ministru de interne si-va procurá lamuririle necessarie in acest'a cestiune, pre cari nu va intardiá a le communicá si cu Adunarea.

Precum amu disu deci, projectulu meu de resolutiune fiindu resultatu deja, nu me voiu occupá de amenuntimile lui, ci voiu intrá in motivarea emendamentului ce amu avutu onórea se asternu; ceru dara voi'a on. Camere pentru scurt'a espunere de motive ce voiu sè facu.

In emendamentulu meu, D-loru, amu espusu, cá mai nainte de 48 in Transilvani'a erau trei soiuri de dare si anume: darea pamentului communitátile era distribuita in 4 categorie si anume: categori'a I. care platéá contributiune de 84 cr. v. a., cat. II. care platiá 70 cr., cat. III. care platiá 55 cr. si cat. IV. care platiá 40 cr. v. a. Amu espusu mai departe, cumcá pre basea acestei proportiuni contributionale, alegatorii de cl. I. posedeau celu pucinu 13, cei de cl. II. 15, cl. III. si IV. 18 jugere de pamentu, observandu totu odata, cà in censulu de 8 fl. 40 cr. se cuprindeá si darea viteloru. Amu arretatu apoi, cumu prin catastrulu introdussu la 1854, pamentulu ne mai fiindu clasificatu dupa cantitate, ci dupa calitate, contributiunea pamentului s'a fisatu dupa proportiunea venitului curatu alu acelui-a si astfeliu darea pamentului aratoriu a fostu de 66 cr. si minimulu de 6 cr. ér' la pamentulu de cosa, clasandu-se dupa 5 calitati, maximulu contributionei a fostu de 44 cr. si minimulu de 28 cr. In fine amu pusu in evidentia si aceea, cà, dupa calcululu generalu; contributiunea pamentului aratoriu s'a fisatu la 49 cr. ear acea a pamentului de cosa la 74½ cr. in care se cuprindea si provisiunea desarcinarei pamentului.

In conformitate cu acestu calculu, resulta deci, cà cetatienii doritori de a se inrolá intre allegatori pre basea censului de 8 fl. 40 cr. trebuiá, cà pre langa provisiunea desarcinarei pamentului, sè posedé celu pucinu 10 jugere de pamentu aratoriu si 5 jugere pamentu de cosa, adeca tocmai atát'a, cátu posedeau la 48 alegatorii communeloru de categori'a II. Deorace apoi eu, in amendamentulu meu, cu cea mai mare ponderositate accentuediu conservarea censului din 48, afu de necessaru sè supunu criticei acea restrictiune injusta, prevedíuta in actualulu projectu de lege, in sensulu carei'a provisiunea desarcinarei pamentului aru fi sè se subtraga d'in conditiunile censului de 8 fl. 40 cr.

Pentru a combate acest'a rea intentiune si pentru a sustiené emendamentulu meu, gasescu de cuviintia mai inainte de tote a citá cáte-va pasage din motivarea d-lui ministru. Ecca ce se dice in decorsulu acelei motivari:

„De la 48 incóce, ordinele ministeriale emise in ajunurile de alegeri, nu-au prevediutu in censulu electoralu nici darea capului, nici provisiunea desarcinarei pamentului.

Mai departe se dice:

„Si fiinduca scopulu esentialu alu acestei legi este acel'a, de-a conservá censulu stabilitu prin legile d'in 48 si prin usulu urmatu de-atunci pana adi, n'amu potutu introduce nici o schimbare in censulu d'in Transilvani'a, ci a trebuitu sè dicu, ca in censulu de 8 fl. 40 cr. nu este admisibila nici darea castigului personalu, nici provisiunea desarcinarei pamentului."

Si-acuma fia-mi permisu, On. Camera, a demonstrá lips'a de fundamentu a acestei motivari.

Pentru acést'a inse, me gasescu necesitatu a face orecari citatiuni din legi.

Se vedemu ce dice punctulu c) d'in § 4, art. II. d'in legea transilvaneana, de la 1848? Eta ce: „In communele fara consiliu organisatu, se bucura de dreptulu electoralu toti acei cetatieni, carii, conformu listei contributionale d'in an. c. 1848, platescu, afara de contributiunea personala, unu censu de celu pucinu 8 fl."

Acésta lege dar' indica lamuritu, ca numai darea personala este inadmisibila in censulu de 8 fl. Se vedemu inse, daca acést'a dispositiune a legei fostu-a ea óre applicata cu acuratetia de catra guverniu si mai in urma de catra ministeriu. In acést'a privintia norm'a de conduita atatu a guvernialui, catu si a ministeriului, a fostu deliniata prin § 10 din totu acesa-si lege, care insarcinase pre guverniu cu executarea affaceriloru electorale. Acestu § dice: „Guvernulu este autorisatu se puna in lucrare dispositiunea acestei legi, cu ace'a insarcinare, cà se mediloceésca fara amanare conscriptiunea, respective alegerea membriloru indreptatiti la votu, delaturandu tote greutatile ce li-s'aru oppune, si applicandu dispositiunile necessare pentru sustinerea ordinei in decursulu alegeriloru, pre langa tienerea in evidentia a regulamentului precisatu prin art. 5 d'in legea (Ungarica) dela 1848, intru catu acel'a nu jignesce impregiurarile si nu contrariédia spiritulu acestui § din lege, si astfeliu in generalu se inchiale catu mai curundu tote pregatirile pentru alegere."

Aici se indica destulu de claru, ca guvernulu regescu numai conscriptiunea, respective numai alegerea aceloru membri trebue s'o esoperedie, cari practica dreptulu electoralu. Numai cu affacerile conscriptiunei respective a alegerei si cu sustienerea ordinei a fostu dar' autorisatu guvernulu regescu, ér nici decumu cu interpretarea dispositiuniloru cuprinse in acestu articolu de lege.

Acum'a fia-mi permisu, On. Camera, se arretu procederea guvernulu regescu din 1848 si 1865. Guvernulu din 1848 basatu pra § 10 din acest'a lege si-a si facutu datori'a in indeplinirea dispositiuniloru privitore la regulamentarea alegeriloru; mai departe inse, — fia-si disu spre lauda — nu s'a intinsu; nu s'a amestecatu in nici unu feliu de interpretare a legei, ceea ce nici se tinea de resortulu seu, ci s'a marginitu a pune in aplicare numai liter'a legei, respective a correspunde cu demnitate insarcinarei ce-a priimitu. Pentru demonstrarea acestei-a, apeledíu la indrumarile guvernului de-atunci.

Nu totu astufeliu a procedatu inse si guvernulu de la 1865, atunci, candu si-a facutu dispositiunile pentru alegerea deputatiloru d'in diet'a ultima, respective estra-ordinaria — a Transilvaniei Cu deosebire inse nu s'a conformatu detoriatiei la an. 1866, candu, prin dispunerea datata in 10 Ianuariu acelu-a si annu, dice, cá; pre bas'a § lui 10. articulu II. d'in legea transilvanéna, cuvintele „darea capului" d'in punctulu c) § 4 alu acelei-a si legi suntu a se interpretá astu-feliu, cá, deorace acesa dare este inlocuita prin contributiunea pentru castigu personalu, trebue luata acest'a cá basa de calculu; mai departe dice ca trebue desconsiderate tote dispositiunile sistemului contributionalu de-atunci, respective trebuescu eschise d'in censu speciile de dare introduse prin catastru, precumu si provisiunea pentru desarcinarea pamentului; prin acestu faptu deci, guvernulu respectivu a trecutu preste limitele insarcinarei primite la 48. Si ministrulu de interne a crediutu, ca pote se sustiena acésta procedere illegala, prin articolulu 43 a legei din 1868, privitoriu la uniunea Transilvaniei. Dar' permitami-se. On. Camera, a ceti si-acestu paragrafu (citesce): „Art. II, d'in legea provisoria dela 48 adusa in Clusiu, prin care se stabilesce demarsi'a cetatieniloru de pre territoriulu Transilvaniei facia cu allegerile de deputati, remane in vigore, pana la alta dispositiune, ce legislatiunea va gasi de cuviintia.

Tote acele affaceri, cari, pre bas'a ordinului guvernialu d'in 10 Ianuariu 1866 si in sensulu § lui 10 din art. II. alu amintitei legi, au fostu reservate pentru guvernulu regescu din Transilvani'a de atunci incoce au intratu in sfer'a de competintia a ministeriului de interne.

On. Camera! Eu asia credu, ca deorace in acestu § s'a facutu provocare la art. II. § 10 din legea dela 48, daca guvernulu din 66 aru fi si facutu o illegalitate, prin interpretarea legei, acésta dispositiune numai intru atat'a are sensu, intru catu se pote esplicá d'in § 10, ca adeca affacerile electorale suntu reservate chibsuintiei ministriului de interne. Dar on. Camera, voiu merge mai departe, si daca aceste argumente n'aru fi satisfactorie, me voiu provocá la lege, d-loru, provisiunea desarcinarei este admisa pretotindenea in cadrulu contributiunei directe si numai pentru officiile de comptabilitate esiste acea deosebire, ca din acésta provisiune cate-va procente, paremi-se 30% se incriu pre sém'a fondului desarcinarei pamentului, precum se inscriu 9% si din darea pamentului. Acest'a inca este dar' unu argumentu, care nu justifica de locu eschiderea provisiunei desarcinarei pamentului din censulu electoralu.

On. Camera! Vreu se punu in evidentiulu inca o impregiurare, si anume, ca § de facia, asia precumu esiste, se afla in contradicere cu celelalte dispositiuni din acestu capitolu de lege, deorace punctulu b) din § 3 daca mi-aducu bine aminte, dice: ca dreptulu electoralu provine numai d'in o asiá proprietate de pamentu, a carei dare se platesce dupa unu venitu curatu de 16 fl. Si-aici, d-loru, de si dreptulu electoralu nu e basatu pre censulu de contributiune, dar la tota intemplarea e basatu pre darea directa a pamentului, din care nu e nici vorba cá se se pota subtrage provisiunea desarcinarei pamentului.

Mai departe d-loru, déca mi-aducu bine aminte, punctele b si c din § 6 vorbescu despre darea directa ce provine din venitulu curatu alu pamentului si capitalului, aici apoi éra-si nu e subtrasa provisiunea desarcinarei pamentului Ér' § 7 este basatu tocmai pre darea veniturilor si 'n acés'ta, dupa cumu se scie, se cuprinde si darea castigului personalu. Aici dar' merge multu mai departe dispositiunea legei, intru catu adeca admite de basa pentru dreptulu electoralu nu numai provisiunea desarcinarei pamentului, dar' si darea castigului personalu.

Prin aceste deci, on. Camera, credu ca amu demonstratu, ca emendamentulu meu este pentru conservarea dispositiuniloru legei din 48, ér' nu pentru restrictiunea séu adaugerea acelor'a. Eu ceru numai interpretarea corecta a legei. Deci, dupa ce prin espunerile facute credu a fi demonstratu in destulu, ca darea desarcinarei pamentului nu pote fi subtrasa din cadrulu censului electoralu, amu onórea a recomendá on. Camere emendamentulu meu spre admitere." (Dér' nem.)

La bibiotec'a infiintianda in Deda.

Me grabescu a ve incunosciintiá, ca appellulu inteleginteei romane publicatu in pretiutiulu diornalu alu d-vóstre relativu la infiintiarea unei „Bibliotece" romane in Deda, a aflatu echo puternicu la isolatii nostri frati romani imprestiati prin Secuime.

Acésta se póte vedé din resultatulu contributoriloru dintr'o comuna cu numele „Varvizu" precum urméza:

1.	Petru Dobreanu, parochu gr. cath. in Varvizu	20 fl.
2.	Nicolau Urzica, jude comunale in Varvizu	15 „
3.	Dumitru Musca, propietar. in Varvizu	10 „
4.	Vasiliu Dobranu, cant. gr. c., „	5 „
5.	Mihailu Hurubeanu, docente „	5 „
	Sum'a .	55 fl.

Déca vomu adauge frumósele contribuiri ale fratiloru nostri romani de prin una parte a Secuimei, cari au contribuitu pana acuma si s'au publicatu in „Gazet'a Transilvaniei, sum'a de . . . . . 255 fl.

Face sum'a totala pana adi numai a fratiloru Tuldesieni si a Varvizeniloru cu a Siermasului . . . . . 310 fl.

pentru care contribuiri insemnate primésca iubitii nostri frati multiumirile cele mai cordiale; noi din partene le promitemu a le veni in ajutoriu la ori si ce intreprindere nationale.

Candu eră se incheiu s'au primitu dela d-nulu profes. Macsimu Popu 11 fl. totu pentru Biblioteca. Au contribuitu dd. Macsimu Popu prof., **A. B.,** Siotropa, Porciu, Dr. Moisiu, Ioane Florianu, Dr. Popu, Simionu Stoic'a, Dr. Paulu Tanco, Criilu Deacu si Leontinu Luchi toti cate 1 fl. v. a. cu totulu 11 fl. v. a.

Reghinu 18 Iuliu 1874. Argus.

Noutati diverse.

Nr. 1785/Sc. — 1874.

Publicatiune.

In urm'a inaltei ordinatiuni ministeriale din 18 Iuliu a. c. nr. 19621 se va deschide la institutulu agronomicu din Clusiu cursulu de agronomia

pre sém'a invetiatoriloru poporali incependu dela 31 Aug. pana la 26 Sept. 1874 c. n., pre langa urmatórele emolumente:

1. Unu ajutoriu de statu in suma de 40 fl. v. a., care se va essólve la directiunea institutului; si

2. Calatori'a gratuita pre drumulu feratu incolo si incóce;

Acei invetiatori, cari se voru resolví a participá la prementiunatulu cursu suntu prin acést'a provocati a se insinuá la subsemnatulu Consistoriu celu multu pana la 15 Augustu a. c.

Din privire la acea impregiurare, cá din preatinsele ajutórie de statu suntu numai dóue aplacidate pentru invetiatorii din fund. reg. si de óre-ce ar' fi de doritu, cá numerulu participantiloru la atatu de salutariu cursu de agronomia se fia catu se póte de mare, On. Inspectoratu r. sc. pentru fund. regiu s'a adressatu cu acea rogare catra in. ministeriu de agronomia, industria si comercziu, cá acelora invetiatori, cari se voru resolví a participá pre spesele proprii séu ale respectiveloru comune, se li se esopereze dreptulu de calatoria gratuita. — In consecuintia cu acést'a se invita Inspect. district. de scóle, cá se conlucre din tóte puterile pentru o catu mai numerósa frecuentare a cursului din cestiune.

Sibiiu 20 Iuliu 1874.

Dela Consistoriulu archidiecesanu. „T."

— Caldur'a cea mare aprópe la 40 grade prin Romani'a si prin Campii a secatu pamentulu, incatu porumbulu in Romania, dér' in multe locuri si in Transilvania si Ungari'a, nu va da nece pe diumetate mán'a sperata, de va si mai ploa. Pe aici a ploatu alalta eri binisioru si porumbulu e imbuibatu de frumosu. —

Bucuresci, 24 Iuliu 1874. Ministeriulu vede cu parere de reu svonulu respanditu in publicu, ca in tiéra s'ar' fi ivitu epidemi'a (choler'a); póte inse asigurá in modulu celu mai potrivitu, ca acésta epidemia n'a esistatu si nu esista nici astadi in nici o parte a tierei.

„Monitoriulu Romaniei."

De inchiriatu!

Cas'a Reuniunei femeiloru romane, sub nr. 400 din tèrgulu boiloru, constatatória din mai multe locuintie, trei bolte si mai multe magazine este de inchiriatu dela St. Michaiu a. c. incolo, séu peste totu séu in parte.

A se adressá la presiedint'a R. f. r. D-n'a Mari'a G. Davidu. 1—2

Mai nou. „Gazeta" anuncia, cá nisce bande carliste din Galiti'a s'au refugiatu in Portugali'a.

Carlistii au opritu pe mai multi liberali la Vich, cá resbunare pentru arestarile din Barcelona.

Sgomotulu despre o nota energica Ispaniola este desmintitu, comunicatiuni de unu caracteru amicalu au avutu locu, Franci'a nu favorisá de locu pe Carlisti; ea a luatu tóte mesurile de supraveghiare posibile, dér' ar' trebuí unu corpu de armata pentru cá se supraveghieze Pyreneii; pentru recunóscerea guvernului spaniolu, Franci'a este dispusa a se associá cu conduit'a puteriloru.

Morning-Post publica o depesia din Berlinu care dice, cá guvernulu a interdisu formalu stringerea de ajutóre in favórea carlistiloru.

— Altetiele loru archiducele Albert alu Austriei si marele duce Constantinu Nicolaevici insociti de suitele loru respective, au facutu la 12 Iuliu o visita la Cronstadt. Altetiele loru au sositu la bordulu iactului Alexandri's, escortati de iactulu Stelna, si de marele amiraliu.

Apropiandu-se de Cronstadt, Alexandi'a redicá pavilonulu austriacu, care fù salutatu de fregat'a Rurik.

— Aflamu din alta parte ca, manevrele de tómna ale armatei Romane voru fi mai stralucitóre, 25 mii ómeni din trupe regulate voru fi concentrati intre Buzeu, Ploiesci si Bucuresci. Se astépta pentru asta serbare militara printiulu muntenegrului, si officieri superiori Austriaci, prusieni si rusi. Unu mare reviu va terminá manevrele; cu acésta ocasiune printiulu va imparti trupeloru drapele nuoe, si va inaugurá statu'a equestra a lui Mihaiu Bravulu, care s'a redicatu in Bucuresci.

Concursu.

Devenindu vacante postulu de invetiatoriu la scól'a confes. gr. cath classea I din comun'a opidana Rocn'a-vechia, situata in districtulu Naseudului, prin acésta se escrie concursu cu terminu pone in **fine a Augustu** 1864.

Emolumintele impreunate cu acestu postu suntu: unu salariu anuale de 240 fl. v. a., care se capeta din fondulu scolasteu alu susu mentionatului opidu, si gradina de legume langa scóla, fora alte pretensiuni.

Doritorii de a ocupa acestu postu de invetiatoriu, au se-si astérna suplicele loru provediute cu tóte documentele necesarie, la presidele acestui senatu scolasteu pana la terminulu susu indicatu. —

Aceia, carii au mai servitu cá invetiatori, si suntu bene deprinsi in cantu, se voru preferi. —

Rocn'a-vechia in 1 Augustu 1874.

Dela comissiunea scolasteca confes. gr. cath.

Presiedintele:
Clemente Lupsiaiu.

Notariulu siedintiei:
1—3 Silvestru Muresianu.
invet. confes. in c. II-a.

Nr. 535. 1874. 1—3

Concursu.

La scólele reuniunei granitaresci din fostulu regimentu romanu I. suntu de a se ocupá urmatóriele posturi:

I. **Postulu de invetiatoriu diriginte:**

1. in Tohanulu vechiu cu salariu anuale de 300 fl., cortelu cu gradina si lemne de focu;
2. in Margineni, Copacielu si Lis'a cu salariu de cate 240 fl., cortelu cu gradina si lemne de focu;

II. **Eventualu postulu de invetiatoriu secundariu:**

1. in Orlatu cu salariu de 300 fl., relutu de cortelu 16 fl. 80 cr. si relutu pentru 9° de lemne dupa pretiulu locale;
2. in Vestemu cu salariu de 200 fl., cortelu si lemne;
3. in Tohanulu vechiu cu salariu de 180 fl., cortelu si lemne;
4. in Margineni si Lis'a cu cate 170 fl., cortelu si lemne;
5. in Copacelu cu salariu de 150 fl., cortelu si lemne.

III. **Postulu de invetiatoriu de sene:**

1. in Vetielu cu salariu de 300 fl., cortelu cu gradina si lemne de focu;
2. in Spinu si Riualbu cu salariu de cate 240 fl., cortelu cu gradina si incaldire din lemnele scólei.

IV. **Postulu de alu 3-lea invetiatoriu:**

1. in Orlatu cu salariu de 200 fl., relutu de cortelu de 12 fl. 60 cr. si relutu pentru 3° de lemne dupa pretiulu locale;
2. in Sin'a cu salariu de 180 fl., cortelu si lemne.

Aspirantii la posturile acestea au a-si tramite suplicele instruite cu documentele recerute pana la **20 Augustu a. c. st. n.** la

Sibiiu, in 30/7 1874.

Comitetulu administratoriu de fondulu scolasteu alu fostiloru granitiari din regimentulu romanu I in Sibiiu.

Cursurile

la bursa in 7 Aug. 1874 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	— fl. —	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 „ 81	„ „
Augsburg	—	—	103 „ 50	„ „
Londonu	—	—	109 „ 80	„ „
Imprumutulu nationalu			— 74 „ 50	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%			70 „ 70	„ „
Obligatiunile rurale ungare			78 „ —	„ „
„ „ temesiane			75 „ 75	„ „
„ „ transilvane			75 „ —	„ „
„ „ croato-slav.			80 „ —	„ „
Actiunile bancei	—	—	973 „ —	„ „
„ creditului	—	—	241 „ 75	„ „

Joanne Sabadeanu

recomenda onoratului p. t. publicu **depositoriulu** seu bine assortatu de **Ghete** si **Palarii,** in strad'a caldararilloru N-ro 493, coltiulu stradei atiei, si vis à vis de perceptoratulu regiu.

Tóte solurile de incaltiemente pentru **barbati, dame** si **copii** de **façonulu celu mai nou.** si **lucru solidu,** fabricatu de **Braslovu, Lipsi'a** (Leipzig), **Vien'a,** en gros si en detail, pe langa pretiurile cele mai moderate.

Nu mai pucinu se effectuesa comande dupa **mesura,** asemenea si **reparaturi** prompte si reale.

Cumparatorii cu redicat'a si familie numeróse, cari voru devení musterii sei, primescu pelanga unu pretiu fórte moderatu si unu rabatu corespundietoriu.

Comande din locurile din giuru si mai departate inca se primescu si se effectuésa cu tóta promptet'i'a. 3—3

Desemnulu dela vale servesce spre a lua mesur'a cu usiurintia; astufeliu se iau acele cinci linii de mesura pe o sfasiutia de chartia numerisandule cu cifr'a curente; 1, 2, 3, 4, 5 dupa tramiterea unei asemenea mesuri acurate este de totu usioru a primi incaltiamintea nimerita si potrivita dupa cerintí'a comitentului; numai catu trebue insemnatu pe sfasióra, déca e petiorulu grasu ori ba.

Nr. 1 coprinde lungimea dupa desemnu, luata dela midiuloculu calcaiului pana la degetulu celu mare alu petiorului golu pe din intru.

Nr. 2 diametrulu séu grosimea petiorului preste osulu degetului celui mare.

Nr. 3 diametrulu séu grosimea la midiuloculu petiorului (Riess).

Nr. 4 diametrulu séu grosimea petiorului dela calcaiu pana la inchiatur'a caputei.

Nr. 5 diametrulu pulpei pentru cisme (ciobóte) cu tureci.

La mine se mai afla si una alifia universala (cu cate 50 cr. si cu cate 1 fl. cuthi'a) pentru tamaduirea perfecta a ochiloru de gaina (batatura) si degeraturi de petióre precumu si in contra scrofuleloru si altoru rane vechi si nóue

Totu la sususcrisulu se afla unu depositu de multe soiuri de vinuri de Ardealu cu pretiuri moderate.

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.